

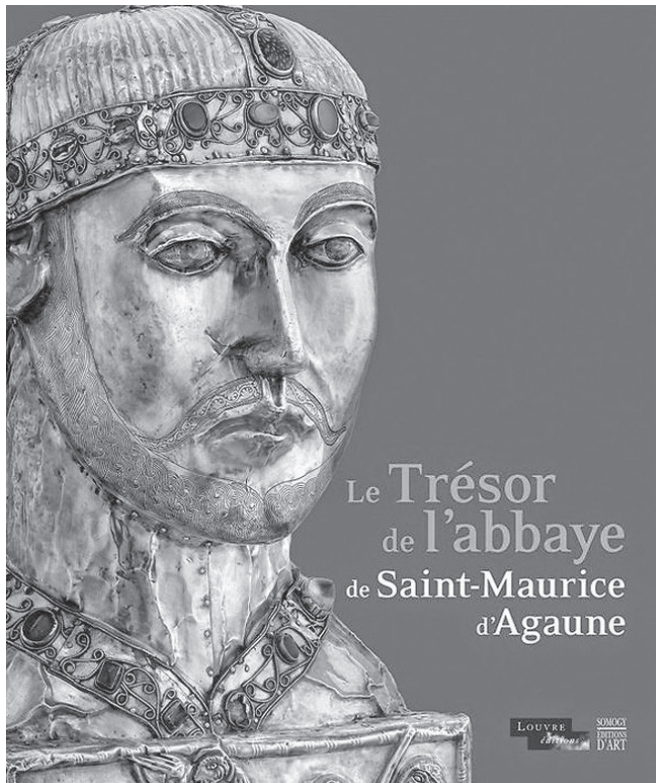
SÁGHY MARIANNE

Szent Móric, a birodalom védőszentje: Az ereklyék története

Az ezerötyszáz éves Saint-Maurice d'Agaune-apátság
kincstárának kiállítása a párizsi Louvre-ban

VISSZHANG

Szent Móricot, a kora keresztény katona vértanút, a thébai légión parancsmegtagadó vezérét a 10. századtól a Német-római Birodalom védőszentjeként tisztelték, lándzsája a császárok legfontosabb felségjelvénye volt. Szent Móric és vértanútársainak tisztelete a keresztény Európa legmagasabb szinten pártfogolt kultusza. A mártír ereklyéit őrző svájci Saint-Maurice d'Agaune-apátság kincstárába ezerötyszáz

1. kép. A kiállítás katalógusa

éven át folyamatosan áramlottak a fejedelmi adományok, az arany ereklyetartóktól az ezüst lovas szobrokig. Az apátságot 515-ben alapította Zsigmond burgund király. Európa legrégebbi működő kolostora alapításának 1500. évfordulójára készülve a felújítási munkálatok alatt kincstárának évszázadokon át őrzött szent örökségét a párizsi Louvre-ban állították ki 2014. március 14–június 16. között (1. kép).

A Louvre kiállítása a 3. századtól követi nyomon az apátság helyszínének és Móric kultuszának történetét. Bemutatja az agaunumi ásatások során felszínre került tárgyi emlékeket, a római és kelta istenek sztéleit, sőt az adóztatásra vonatkozó dokumentumokat is. A kiállítás kapcsán röviden áttekintem Szent Móric kultuszának kialakulását és metamorfózisait. Ki volt Móric, és mi tette alkalmassá arra, hogy a császárok mennyei patrónusa legyen? Milyen kontextusban lett a Német-római Birodalom fő védőszentje? Kik voltak kultuszának fő előmozdítói? Mikor volt a kultusz virágkora?

Egy császárhű vértanú

A Nubiából származó Móric (Mauritius) a thébai légió hadvezére volt a római hadseregben. A légió onnan kapta a nevét, hogy katonái a korán krisztianizálódott egyiptomi Thébaiszból verbuválódtak. A nagy keresztényüldözések időszakában, 284-ben vagy 302-ben (a dátum vitatott) Diocletianus társcsászára, Maximianus a gall tartományok pacifikálására a thébai légiót is Galliába rendelte. A sereg tehát azért kelt át az Alpokon, hogy segítse Maximianust Galliában. Az Alpok hegyláncái a Római Birodalom természetes védvonalát alkották Róma és a barbaricum között.

Miután a Maximianus vezette hadsereg elérte Octodorumot (Martigny), a császár megparancsolta, hogy mindazok, akik kíséretében vannak, áldozzanak a bálványoknak, és közös esküvessel kötelezzék el magukat a birodalom lázadói, elsősorban a keresztények ellen, akiknek összegyűjtését és meggyilkolását is elrendelte. A thébai légió azonban keresztényekből állt. Móric és társai nyolc mérföldnyire félrevonultak a seregtől, és a Rhône felső folyása mellett egy kies helyen, melynek Agaunum (keltául szikla) volt a neve, letáboroztak. Midőn Maximianus a thébaiaknak is elrendelte, hogy siessenek az áldozatot a többiekkel együtt bemutatni az isteneknek, azt válaszolták, hogy ők ezt nem tehetik, minthogy Krisztus hitén vannak. Erre a császár haragra lobbánva azt mondta: *„Nemcsak engem néztek le, hanem az égiekkel szemben is jogsértést követtek el, és személyemben a római vallást vetitek meg. Gondolja meg a nyakas katona, hogy nemcsak én, de isteneim is bosszút állhatnak.”* Megparancsolta ezután, hogy vagy szorítsák rá a thébaiakat az isteneknek történő áldozat bemutatására, vagy minden tizediket azon nyomban fejezzék le.

A katonák engedelmesen hajtották fejüket a kard alá, egymást megelőzve igyekeztek a vértanúhalálba. Móric ekkor szólásra emelkedett: *„Azért türtem el, hogy bajtársaitokat lemészárolják, mert láttam, hogy készek vagytok szenvedni Krisztusért, és hű maradtam az Úr parancsához, aki ezt mondta Péternek: »Tedd hüvelyébe kardodat!«. Mivel immár bajtársaink tetemei sáncolnak körül, és társaink*

vérétől piroslik ruhánk, követjük őket a vértanúságba. Ha tehát tetszésekre van, ezt üzenjük a császárnak: a te katonáid vagyunk, császár, és az állam védelmére ragadtunk fegyvert. Nincs közöttünk árulás, nincs bennünk félelem, de Krisztus hitét semmiképpen el nem hagyjuk! Felajánlottuk neked, hogy ellenségeid ellen harcoljunk, de gonoszsnak tartjuk, ha ártatlanokra emelünk kezét. A gonoszok és ellenségek ellen jobbnak fegyvert ragad, de képtelen ártatlan polgárokat megsebezni. Nem felejtettük el, hogy a polgárokért és nem a polgárok ellen álltunk fegyverbe. Mindig az igazságosságért, a jóságért, az ártatlanok megvédéséért harcoltunk, eddig ezekért vállaltuk a veszélyt. Harcoltunk hűségből, de hogyan lehetnének hűek hozzád, ha most hűtlenek lennének Istenhez? Először Istenre, utána a császárra esküdtünk; ha megszegjük az elsőt, ki kötelezhet a második megtartására?"

A császár megfélemlítésül ismét megtizedeltette a légiót. Móric és társai vértanúhalált haltak. Ekkor Exsuperius zászlóvivő megragadta a zászlót, és bajtársai gyűrűjében mondta: „Dicsőséges vezérünk, Móric bajtársaink dicsőségéről szól; zászlóvivőtök Exsuperius sem azért ragadott fegyvert, hogy ellenálljunk; vesse el jobbnak a testi fegyvereket, s erényekkel fegyverkezzék fel. Ha tetszésekre van, ezt üzenjük vissza a császárnak: A te katonáid vagyunk, császár, de Krisztusnak szolgálói, amit nyíltan megvallunk. Neked tartozunk a katonai szolgálattal, neki az ártatlansággal; tőled vettük fáradozásunk zsoldját, tőle életünk kezdetét, és minden gyötrelmet készen állunk érte elviselni, és az ő hitét soha el nem hagyjuk!” A thébaiakat nem lehetett megtörni. Hatezer katona tette le a fegyvert és várta a halált, semmint hogy hitsorsosai ellen vonuljon.

Tettüket nemcsak a keresztény egyház, hanem a hadijog is példaértékűnek tartja: Hugo Grotius szerint a katonák az egyedüli lehetséges megoldást választották az esztelen paranccsal szemben az emberiség, sőt a birodalom védelme érdekében is. A passzív ellenállást választó hatezer legionárius többsége nemcsak hogy életben maradt, hanem elő is léptették őket, sőt a császári testőröket is közülük választották ki, hiszen egyszer már bebizonyították, hogy halálveszélyben sem fordulnak a császár ellen. A paradoxonokat kedvelő keresztény gondolkodásban így válhatott a császár iránti hűség megtartása érdekében a császári parancsot megtagadó Móric a középkori császárok és az általuk vezetett állam, a Német-római Birodalom védőszentjévé.

A császár védőszentje kultuszának kialakulása

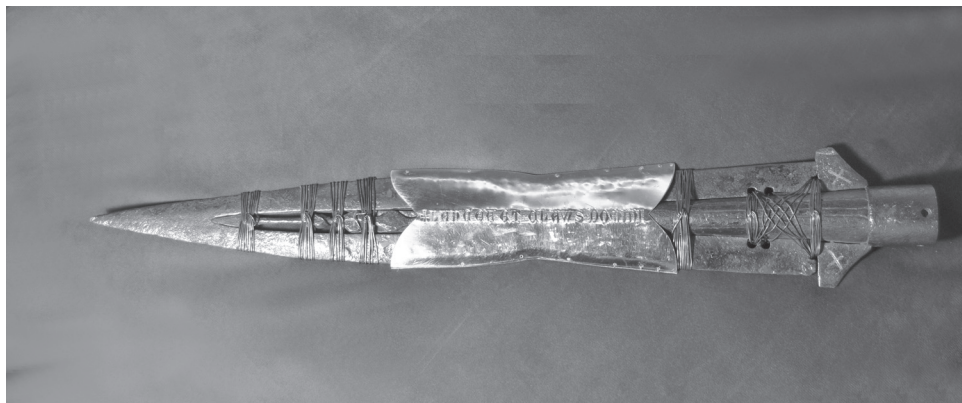
Móricról és a thébai légió más vértanúiról először a 4. század végén Milánó püspöke, Szent Ambrus emlékezett meg egy szentbeszédében: „Isten fényességétől megvilágosított hívók serege érkezett a föld végső hatáiról Hozzád boldogan esedezve; és a harcosok légiója, amelyet körülkerítettek a testi fegyverek, ám lelki fegyverek védelmeztek, éber állhatatossággal sietett a vértanúságra. A kegyetlen zsarnok, hogy a halálbüntetés által elrettentsen, karddal tizedeltette meg őket, majd, mivel állhatatosan kitarítottak a hitben, valamennyiüket fővesztésre ítélte. Őket azonban olyannyira felizzította a szeretet tüze, hogy fegyvereiket elhajigálva, szerte letérdepelve, vidám

szívvvel fogadták hóhéraik fegyverét. Közöttük volt Szent Móric is, aki a Te hited szerelmétől lángra gyúlva megharcolta harcát, és elnyerte a vértanúk koszorúját.”

A thébai légió katonáinak földi maradványait Ambrus tanítványa, Theodorosz, Valais első püspöke Agaunumba (Agaune) hozatta és újratemette, majd a sír fölé 390-ben templomot építtetett. Móric és vértanútársai szenvedéstörténetét Eucherus, Lyon püspöke írta meg az 5. század elején. 125 évvel később, 515-ben az agaunumi templom mellett a frissen katolizált Zsigmond burgundi király kolostort alapított. Ezzel minden bizonnyal unokatestvére, Sedeleuba és nagynénje, Theodelinda genfi alapításait akarta utánozni: e jámbor hölgyek ugyanis templomot alapítottak a thébai légió más vértanúi, Ursus és Victor tiszteletére. Az apátság avatóbeszédét 515. szeptember 22-én Vienne-i Avitus püspök mondta el. A beszéd egy 6. századi papiruszon maradt fenn, melyet ma a párizsi Bibliothèque Nationale-ban őriznek, és a Louvre kiállításán is megtekinthető.

Avitus püspök beszéde több szempontból is figyelemre méltó: ez az első szöveg, mely a szerzetesi örökima (*laus perennis*) gyakorlatát politikai célokból aknázza ki. Az Alexandrosz archimandrita (350–430) által bevezetett *laus perennis* gyakorlatát Nyugat-Európában az agaunumi Szent Móric-apátság honosította meg. Innen terjed el a 7. században a Frank Királyság területén a Saint-Denis-apátságban, majd Luxeuilben, Párizsban (Saint-Germain-des-Prés), Soissons-ban (Saint-Médard). Ahol nem értették meg Avitus kezdeményezését – leginkább az imádság mellett a kötelező munkavégzés hirdető bencések körében –, a szerzetesi örökima határozott ellenállásba ütközött. A valószínűleg 534 után íródott *Vita abbatis Agaunensis* már úgy beszél Móricról és társairól, mint akik az oltár belsejében várják a feltámadást, fölöttük a szerzetesek kórusának örök dicsérete olyan, mint az angyalok kórusa. Ennek a hierarchiának olyan politikai töltete volt, ami komoly nehézségeket okozott az apátságnak azt követően, hogy Zsigmond burgund királyt 524-ben Chlodomir frank uralkodó meggyilkoltatta. 534-ben, amikor a frankok elfoglalták és felosztották a Burgund Királyságot, a thébaiak tisztelete mellett az apátságalapító Szent Zsigmond burgund király kultusza is megjelent. A Szent Móric-apátság nemcsak a vértanú legionáriusok, hanem Szent Zsigmond kultuszának is központja lett, ami óriási befolyást és hatalmas vagyont biztosított a kolostornak. A 6–9. század folyamán káprázatos liturgikus tárgyak áramlottak az apátságba, olyan páratlan kincsek, mint a „Szent Márton vázájának” nevezett drágaköves aranyfoglatú szardonix váza, Teuderik kámeákkal és vésett kövekkel ékes ereklyeládája, vagy Nagy Károly kancsója.

879-ben I. (Kopasz) Károly nyugati frank király sógorát, Bosót, a Szent Móric-apátság világi apátját a Karolingok tiltakozása ellenére burgund királlyá koronázták Montaille-ban. Boso nem tudta visszaverni a Karolingok támadását, akik 882-ben elfoglalták Vienne-t, Boso dinasztiája pedig egy új családnak adta át helyét. 888-ban Konrádnak, Auxerre grófjának fia, Rudolf, aki szintén a Szent Móric-apátság világi apátja volt, a szent sírja előtt koronáztatta meg magát, megalakítva ezzel a Jura hegységtől a Saône folyóig terjedő harmadik Burgund Királyságot. A Frank Birodalom 9. századi felbomlása után újra függetlenné váló és 1032-ig fennálló Burgund Királyság legitimitásának jelképe is a Saint-Maurice d’Agaune „királyi apátsága” lett.

2. kép. A Szent Móric-lándzsa

A 10. századi burgund királyok uralkodói jelvényei között tűnik fel először az a Móricról elnevezett lándzsa, amely a későbbiekben bekerült a német-római császárok felségjelvényei közé, s amit utoljára 1916-ban hordoztak körbe a Habsburg–Lotaringiai-ház utolsó uralkodója, IV. Károly előtt (2. kép). Ausztria 1938. évi annektálása után Hitler a saját főhadiszállására vitette a lándzsát. A Szent Móric-lándzsa egy frank szárnyas lándzsa, melynek pengéjébe egy hosszanti nyílást vágtak, s ebbe erősítették négyszeres ezüst drótköteggel Jézus keresztjének szent szögereklyéjét. Rudolf burgundi király fia, II. Rudolf 922-ben a szent lándzsájával – melyet Liutprand cremonai püspök szerint egy Sámson nevű itáliai nagyúrtól kapott hatalmi jelvényül – követelte magának Itáliát. 926-ban I. Henrik keleti frank király rávette II. Rudolfot, hogy Aargau kantonért cserébe adja át neki a lándzsát. Henrik utódja, I. Ottó 939-ben a birteni csatát megelőzően térdre borult a lándzsa előtt, majd az ezt követő küzdelemben győzelmet aratott. Később 955-ben a magyarok ellen vívott augsburgi csatában is maga előtt vitette a lándzsát, és újfent diadalmaszkodott. A lándzsa a római birodalmi eszmét 962-ben feltámasztó I. Ottó szemében mindinkább a legyőzhetetlenség záloga lett. A becses tárgyat I. Ottó unokája, III. Ottó német-római király Rómába is magával vitte, és 1001-ben Tivoli ostrománál az uralkodó előtt hordozták. Ő volt az, aki a szent lándzsa másolatát I. (Szent) István magyar királynak és Boleszló lengyel fejedelemnek adományozta. A magyar király által veretett ezüstpénzeken ábrázolt király kezében *lancea regis* körirattal ez a lándzsa látható. A magyar uralkodó Móric kultuszát is pártolta: Bakonybélben bencés monostort alapított Szent Móric és vértanútársai tiszteletére.

Az Ottók birodalomszerte erőteljesen népszerűsítették Szent Móric kultuszát. I. Ottó a szent tiszteletére Magdeburgban alapított székesegyházat. A pogány szláv népek megtérítésének központjául szolgáló magdeburgi Szent Móric- és Alexandriai Szent Katalin-katedrális a legrégebbi kereszténység, az egyiptomi szentek kultuszát honosítja meg a birodalomban. Ottó emellett saját sírhelyének is szánta a magdeburgi templomot. Az ereklyék idehozatala egyéni vallásosságának is bizonyítéka. A szentek ereklyéinek begyűjtésével mindenekelőtt azok

erényeit (*virtus*) akarta magáévá tenni, ami a katonavértanúk esetében különösen nyilvánvaló. Az ereklyék megerősítik császári missziójába vetett hitét és a nép belé vetett bizalmát, hiszen a szent patrónusok győzelemre vezetik a népet. Magdeburg vonzza az ereklyéket: a thébai légió kultusza számtalan ereklyeátvitellel gazdagodik 937-ben, 961-ben és 1004-ben. I. Ottó 961-ben, „uralkodásának huszonötödik évében valamennyi birodalmi nemes előtt Karácsony vigiliáján elhozatta Regensburgból Szent Móric és társainak testét és más szentek részecskéit. Az ereklyéket Magdeburg város és a környék népe hatalmas tisztelettel fogadta. Mindmáig ott tisztelik őket, a haza védelmezőit” – írja Thietmar merseburgi püspök beszámolójában.

Ezzel párhuzamosan a királyi lándzsa az uralkodó hatalmi jelvényeként tovább erősítette önálló jelentőségét. III. Ottó halála után a császári felségjelvényekkel és a király holttestével együtt Heribert kölni érseknek köszönhetően visszakerült Itáliából. A megüresedett német-római trón egyik várományosa, a későbbi II. Henrik azonban magának követelve a hatalmat szimbolizáló regáliákat, feltartóztatta Ottó temetési menetét és foglyul ejtette a kölni érseket, a szabadulás feltételül a lándzsa átadását szabta. Querfurti Brúnó, a kelet-európai missziókért felelős érsek 1008-ban azért bírálta II. Henriket, amiért a keresztény lengyel herceg ellen használta Szent Móric lándzsáját, melyet mint birodalmi zászlót hordoztatott körbe szövetségesei, a pogány liutizok jelvényei mellett. Ez az első forrás, mely „Szent Móric lándzsájá”-nak nevezi a királyi lándzsát.

A Móricra való hivatkozás még nyilvánvalóbbá vált III. Henrik német-római király uralkodása alatt, amikor Benno bíboros a birodalom védőszentjének nyilvánította Móricot, és a lándzsa azon részét, ahol a hagyomány szerint a Krisztus keresztre feszítésekor használt szög található, ezüstlapocskával vették körbe, melyre a következő feliratokat vésték. Az Úr szöge + A fenséges harmadik Henrik Isten kegyelméből római császár parancsára készített ezüstdarab a Szent Móric lándzsájában lévő szög megerősítésére + Szent Móric (CLAVVS DOMINI + HEINRICVS D(EI) GR(ATI)A TERCIVS ROMANO(RUM) IMPERATOR AVG(USTUS) HOC ARGENTUM IVSSIT FABRICARI AD CONFIRMATIONE(M) CLAVI LANCEE SANCTI MAVRICII + SANCTVS MAVRICIVS).

A 11. századi történetíró, Sigebert de Gembloux, aki az investitúraharcok alatt a császárpárt tagja volt, a lándzsát a birodalom *jelvényének (insigne) és védelmének (tutamen imperii)* nevezi. A 12. század végének történetírója, Viterbói Gottfried *Pantheon* című művében már úgy mutatja be a keresztre feszítéskor használt szöggel díszített lándzsát, mint a német-római császár győzelmének zálogát, amely a császárnak az 1032-ben anektált Burgund Királyságra vonatkozó jogait is legitimizálja. 1273-tól, Habsburg Rudolf koronázásától kezdve a lándzsa a koronázási ékszerek egyik darabja. Ekkorra azonban a királyi lándzsa összemosódott a római centurio, Longinus Szent Lándzsájával, melyet Longinus a keresztre feszített Jézus oldalába döfött, hogy ellenőrizze, meghalt-e. A Longinus-féle Szent Lándzsa ünnepét 1354-ben a Luxemburg-dinasztiából való IV. Károly vezette be, aki a lándzsára a korábbi ezüstlap fölé egy új aranylapot helyeztetett, *Az Úr lándzsája és szöge (LANCEA ET CLAVUS DOMINI)* felirattal.

A Móric-kultusz továbbélésében óriási szerepet játszott, hogy 1225-ben megtalálták Szent Móric sírját. Ezt követően állították fel a Szász-dinasztia székhelyén, Magdeburgban a Szent Móric-székesegyházban a fekete katona szobrát, mely szintén szerepel a kiállításon. Ez a magdeburgi katedrálisba készített alkotás az első, ahol fekete bőrszínnel ábrázolja a núbiai Móricot. A 12. századtól Móric mellett a többi vértanú köré is kultusz szerveződik. Móric vértanútársai, Exsuperius, Candidus, Innocentius és Vitalis „valais-i mártírokként” váltak ismertté. A kiállított tárgyak között látható a Szent Móric-apátságból Szent Candidus *senator* átható tekintetű, földöntúli erőt árasztó gyönyörű fejereketartója. Ebben az időben már nemcsak a thébai katonákat, hanem az alapítót, Szent Zsigmond burgund királyt is vértanúként tisztelték mint a latin kereszténység első „szent királyát”. Szent Zsigmond és gyermekeinek csodaszép aranyozott ezüst erekletartója egy nagy jövő előtt álló új kultusz első darabja (3. kép). Az apátság 1200 utánról datálható ötvöstárgyai, a Szent Kereszt erekletartók, a limoges-i pásztorbotok és különösen a Nagy Károly cibóriumának nevezett fantasztikus kentauros kehely a romanikából a gótikába vezető stílusváltást és a szent „networking” európai fejlődését mutatja. IX. (Szent) Lajos francia király például egy kristályból készült töviskorona-erekletartót küldött az apátságnak, melyért cserébe Móric-ereklyéket kért az általa alapított senlisi Szent Móric-kápolna számára.

A Móric-kultusz aranykora

A fekete katona erkölcsi példamutatása, megingathatatlan emberi nagysága a késő középkort inspirálta a leginkább. Móric tisztelete 1490–1530 között állt a tetőpontján. A 14–15. században a svájci apátság továbbra is intenzív császári pártfogásban részesült, de – politikai okokból – mindinkább Szent Zsigmond került fókuszba. IV. Károly német-római császár és cseh király, a nagy ereklyegyűjtő megtalálta Szent Zsigmond sírját az apátság kriptájában, ereklyéit magával vitte Prágába és ott élénk kultuszt szervezett köré. Zsigmond hirtelen népszerűségét a burgund örökség megkaparintásának vágya magyarázza: IV. Károlynak burgund királyi koronázásához szüksége volt a jónevű ősré. Ekkorra azonban már a savoyai hercegek is igényt tartottak az egykori burgund királyság, az antik Sapaudia történeti örökségére és maguknak követelték a Szent Móric-apátság fölötti fennhatóságot. VIII. Amadé savoyai herceg, aki V. Félix néven ellenpápa lett, kiemelkedő darabokkal, Szent Apollónia monstanciájával és két ezüstkandeláberrel ajándékozta meg a kolostort. Emánuel-Filibert savoyai herceg pedig 1577-ben egy csodálatos ezüst Szent Móric lovas szobrot adományozott az apátságnak, amely a késő középkori lovagi eszmény legtökéletesebb darabjaként egy korszak végét: a birodalmi álmok szertefoszlását, de legalábbis átalakulását jelenti.

*

A Louvre középkori kincseket felvonultató sorozatának legutóbbi kiállítása egyedülálló időkapzsula, amely bepillantást nyújt Európa két legmagasabb szinten pártfogolt kultuszának, Szent Móric és Szent Zsigmond tiszteletének 6–15. századi po-

3. kép. Szent Zsigmond ereklyetartója a Saint-Maurice d'Agaune-apátság kincstárából (részlet)

litikai aktualizálásába és spirituális, művészeti átalakulásába a svájci Saint-Maurice d'Agaune-apátság ereklyegyűjteményén keresztül. A kiállításon látható 19 ötvösretek, a pompás textilek és írott források segítségével megértjük, miért vált a fekete katona a Német-római Császárság védőszentjévé, és hogyan inspirálta erkölcsi példamutatása, rendíthetetlen embersége a későbbi korok keresztényeit a császárok-tól a szerzetesekig.

Forrás- és irodalomjegyzék

1. Kiadott források

Eucherius, Lugdunensis: *Passio Acaunensium martyrum*. Kiadásai: *Bibliotheca Hagiographica Latina* 5737; *CSEL* xxxi. 163–173.; *Monumenta Germaniae historica. Scriptores rerum Merovingicarum. III. Passiones vitaeque sanctorum aevi Merovingici et antiquiorum aliquot*. Hrsg.: Krusch, Bruno. Berlin, 1896. 32–39.

2. Szakirodalom

Autour de saint Maurice: actes du colloque „Politique, société et construction identitaire: autour de saint Maurice”, 29 septembre–2 octobre 2009, Besançon (France), Saint-Maurice (Suisse). Éd.: Brocard, Nicole–Vanotti, Françoise–Wagner, Anne. Saint-Maurice–Besançon, 2011.

Bálint, Csanád: A Note on the Research on the Ewer with Enamel Plaques of St. Maurice d'Agaune. In: *Acta Archeologica Hungarica*, 57 (2006) 281–289.

Berchem, Denis van: *Le martyre de la légion Thébaine: Essai sur la formation d'une légende.* Basel, 1956.

Burgess, R. W.: The Date of the Persecution of Christians in the Army. In: *Journal of Theological Studies*, 47. (1996) 1. sz. 157–58.

Die Heilige Lanze in Wien. Insignie – Reliquie – Schicksalsspeer. Hg.: Kirchweger, Franz. Wien, 2005.

Dupraz, Louis: *Les passions de S. Maurice d'Agaune: essai sur l'historicité de la tradition et contribution a l'étude de l'armée pré-dioclétienne et des canonisations tardives de la fin du IVe siècle.* Fribourg, 1961.

Herzberg, Adalbert Josef: *Der heilige Mauritius. Ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Mauritiusverehrung.* Düsseldorf, 1936.

Hornus, Jean-Michel: *It Is Not Lawful For Me To Fight: Early Christian Attitudes towards War, Violence and the State.* Scottsdale, Penn., 1980.

O'Reilly, Donald F.: The Theban Legion of St Maurice. In: *Vigiliae Christianae*, 32. (1978) 3. sz. 195–207.

Otavský, Karel: „Der Prager Domschatz unter Karl IV. im Lichte der Quellen.“ In: *Das Heilige sichtbar machen: Domschätze in Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft.* Hrsg.: Wendland, Ulrike. Regensburg, 2010. 181–236.

Pollmann, Karla: Poetry and Suffering: Metrical Paraphrases of Eucherius of Lyons' *Passio Acaunensium Martyrum*. In: *Poetry and Exegesis in Premodern Latin Christianity: The Encounter between Classical and Christian Strategies of Interpretation.* Eds: Otten, Willemien–Pollmann, Karla. Leiden–Boston, 2007. (Supplements to *Vigiliae Christianae*, 87.)

Ripart, Laurent: *Les fondements idéologiques du pouvoir des premiers comtes de Savoie (de la fin du XIe au début du XIIIe siècle).* Nice, 1999.

Sausser, Ekkart: „Mauritius und Gefährten.“ In: *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon (BBKL).* Band 17. Hrsg.: Bautz, Friedrich Wilhelm. Herzberg, 2000. 918–919.

Suckale-Redlesfen, Gude: *Mauritius: der Heilige Mohr.* München–Zürich, 1987.

Swift, Louis J.: *The Early Fathers on War and Military Service.* Wilmington, 1983.

Wood, David: The Origin of the Legend of Maurice and the Theban Legion. In: *Journal of Ecclesiastical History*, 45. (1994) 3. sz. 385–395.

Zufferey, Maurice: Der Mauritiuskult im Früh- und Hochmittelalter. In: *Historisches Jahrbuch*, 106. (1986) 23–58.

MARIANNE SÁGHY

PATRON SAINT OF THE HOLY ROMAN EMPIRE: SAINT MAURICE, THE “BLACK SOLDIER”

AN OVERVIEW OF THE STORY OF HIS RELICS

The Abbey of Saint-Maurice d'Agaune in the Swiss canton of Valais will celebrate 1500 years of existence in September 2014. It is the oldest functioning monastery in Latin Christendom. To mark this special anniversary, while renovation work is underway on the abbey's treasury, the chapter has agreed to allow the Louvre to display major pieces – Merovingian and Carolingian gold and silverwork, including the magnificent sardonyx vase ascribed to Saint Martin, the reliquary casket of Theuderic, or the ewer “of Charlemagne”– that miraculously withstood ordeals and

centuries. This article presents the making of the cult of Saint Maurice and his fellow soldiers. How and why did Maurice, leader of the Theban Legion martyred in Agaunum at the end of the third century for his Christian faith, become the patron saint of the Holy Roman Empire? It is because emperors, kings and dukes alike acknowledged the loyalty and humanity of the "black soldier" and his six thousand legionaries to their lord in Heaven and on earth. Instead of killing the pagan emperor Maximian who ordered the persecution of the Christians, Maurice and his companions sacrificed their lives, and the legion put down the arms. Peaceful resistance was the only humane and reasonable answer to the insane order of mass murder. The relics of the saints were venerated, even by Nazi leader Adolf Hitler, as the most powerful protection of the German Empire.